

ЕСТЕТИЧНА СВІДОМІСТЬ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ЩОДО ВИРАЗОВИХ ЗАСОБІВ МОВИ

У своєму вступі до «Естетики» Ф. Гегель слушно називав появу літературних родів необхідністю найбільш повного художнього опанування окремих сторін буття. Епос пов'язаний, у першу чергу, з художнім опануванням подій, лірика – з настроєм або душевним станом, драма – з дією. Основоположник загального мовознавства і творець його теоретичних основ В. Гумбольдт, на роботи якого спираються всі ідеалістичні напрями науки про мову, не дарма проводив паралель між поезією та прозою. Учений уважав, що вони йдуть до однієї мети, але різними шляхами. «Обидві, відштовхуючись від дійсності, прямують до чогось поза нею. Поезія охоплює дійсність в її чуттєвому прояві, сприймає її зовнішнє й внутрішнє виявлення, але не заглиблюється в першопричини. Вона поєднує чуттєві явища силою фантазії та обертає їх на художньо-ідеальне ціле. Проза натомість відшукує в дійсності саме те коріння, яке пов'язує її з реальним існуванням». Далі автор зауважує, що в літературі досить багато прикладів, коли прозаїчний твір письменник завершує у віршах, відчуваючи на собі владу поетичного мислення. Саме тому об'єктом цього дослідження обрано лірику, адже часто в ній відсутній зображальний момент і передаються тільки думки та почуття автора, які є глибоко особистими для поета, але разом із цим можуть набувати всенародного значення, якщо близькі до почуттів та думок звичайних людей своєї епохи.

Естетичний ідеал, отже, постає як одна із форм естетичного відображення дійсності. Причому відображення не пасивного, а творчого, активного, здатного відкинути все неістотне. Ця активність виявляється в житті з більшою або меншою повнотою, що залежить від конкретно-історичних епох. Не дарма дослідники називають естетичний ідеал синтезом сьогодні й завтра. Напевно, спираючись на це, поети-шістдесятники накреслили для себе низку значущих художніх перспектив, синтезувавши досвід попередників. Так, Ліна Костенко продовжувала естетизм неокласиків із їх глибокою повагою до культурної традиції, витонченістю та ясністю поетичної мови. Афористичне, інтелектуально насичене, із логічно стрункою думкою її мовлення звернене до мистецьких тем і сюжетів, до міфології, історії. У філософських рефлексіях, пройнятих сучасною стривоженістю, відчувається вплив інших культур: *Мені завжди здавалося, що у Греції / навіть статуї теплі. / А сьогодні передавали, що у Греції випав сніг. / Муза історії Кліо, мабуть, одморозила душу. / Бідні священні бики бога Геліоса, / де ж їм тепер пастися – / на ракетній базі?/. Василь Симоненко, який послідовно залишався в межах традиційної поезики, відмовляючись од модерної поетичної форми – верлібру, також*

пише ліричні рефлексії, пронизані модерністськими настроями самотності й світозчення: *Я тікаю від себе, від муки і втоми, / Від крикливих окатих міст. / Я самотній бреду в білу папороть снів, / Я зрікаюся всіх і цураюся всього, / Бо хочу побути нічим...*

Осмислення творчої свободи вело за собою реформування художньої образності та помітне ускладнення поетичної мови. Показовою в цьому плані є творчість Івана Драча. Його дисгармонійна, бунтівливо-експресивна, ускладнено метафорична поезія постала революційним явищем 60-х років. Звукові експерименти, деструкція жанрів, метафоризація та інтелектуалізація поетичного стилю творили незвичайний для читача художній світ. Озброївшись штукарським настроєм, Іван Драч пише цілу низку балад, надаючи значущості звичайним, буденним речам («Балада про відро», «Балада золотої цибулі», «Балада про соняшник», «Замороженій вишні, спійманій губами в час трансатлантичного перельоту» тощо). Таким чином руйнувалося традиційне уявлення про серйозність жанру. Бавлячись, поет зберігав романтичний пафос, прищеплюючи його до непоетичного об'єкта, як приміром, у «Баладі про випрані штани». Те, що поезія могла бути про що завгодно, а не обов'язково ідейно серйозна, утверджувало свободу творчості, актуалізувало значущість чистого естетства, повною мірою втіленого й у творчості Миколи Вінграновського.

Можливість нав'язувати якісь почуття, спонукати до рішучих дій та вчинків письменникам надає художнє слово, яке не просто є виразником думки, а й має вагому силу та виняткову владу над адресатом. Слово допомагає відчутти красу переживань і вражень чи збагнути нерозгадані істини людського буття.

Список використаних джерел

1. Чернишевський М. Естетичні відношення мистецтва до дійсності. – К., 1970.
 2. Авскентеев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. – Харків, 1983. – 264 с.
- Демський М. Українські фраземи і особливості їх творення. – Львів, 1994. – 62 с.